

19. SRPNA

Obraz světa nejen amerického

Předposlední večer letošní přehlídky patřil jednomu ze soudobých amerických autorů Eduardu Albeemu a jeho nelitostnému vidění světa skrze vztahy dvou manželských párů.

Prostředí hry, zasazené do malého amerického universitního města, však přerůstá úzce vymezený prostor a stává se v širším záběru obrazem světa nejen amerického.

Není snadné, beze zbytku se to nepodařilo ani na profesionálním jevišti, uhrát všechny škály této hry, složité vztahy postav, i to, co je skryto pod i nad textem.

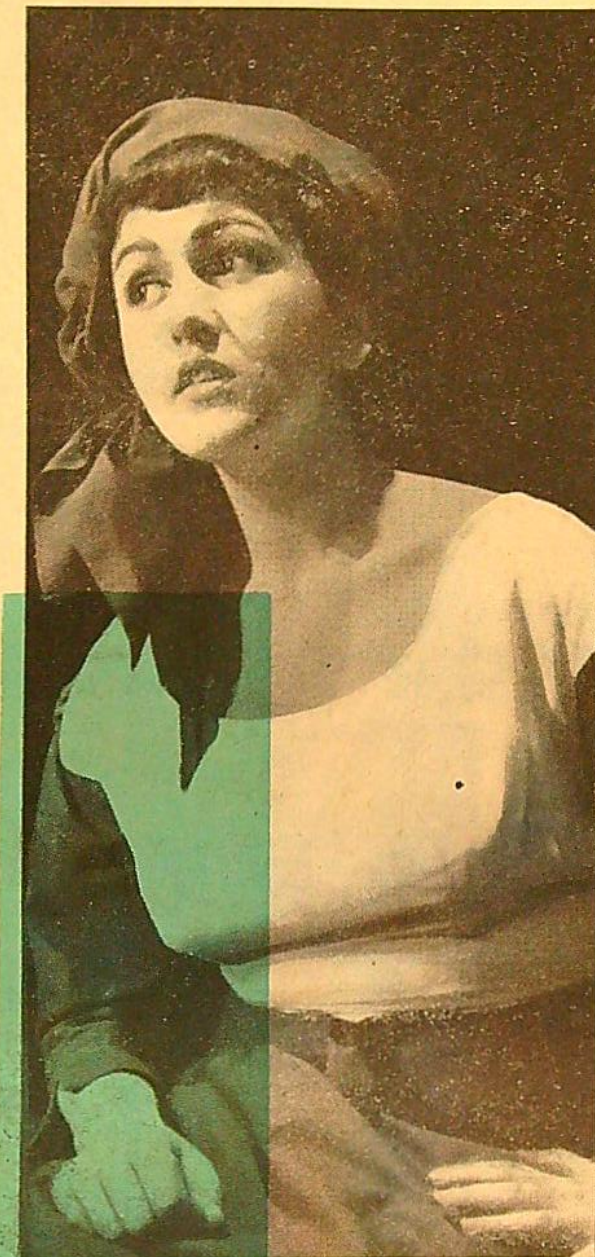
Vždyť jenom vztah Jiřího a Nicka v sobě skrývá řadu poloh — oba mají svůj vlastní svět, citový ve vztahu k Martě, oba touží po kariéře, kterou jeden asi bude umět a druhý nedokázal uvést ve skutečnost. V jejich dialogu je vzájemné pochopení i hluboká nenávist.

Další malý svět je vztah Nicka a Drahunky, robustního kariéristy (boxera a vítěze turnaje, sportovce) a malé, hloupoučké nafoukané husičky, která má peníze, zděděné po zřejmě nepřilíš poctivém tatíčkovi.

Dále je tu svět Jiřího a Marty. Jejich vzájemná nenávist, pěstovaná celá léta. Neukožená touha obou, aby se Jiří stal nástupcem Martina otce — rektora. Vzájemná hra na neexistující dítě. A přece za tou nenávistí je i kus citu. (Když se Marta svěřuje Nickovi ze své lásky k Jiřímu, jedinému, který ji kdy pochopil a který ji rozuměl.) Jenže není mezi nimi možnost dohody. V těchto vztazích se nejspíše ozývají náznaky vnesené do moderní dramatiky spisovatelů absurdních her: ona nemožnost se dohovorit, rozejít se, ani sejít.

Z toho vzniká složitá situace vzájemných vztahů nenávisti i lásky i obnaženého sexu, jako snahy o únik. Albee, aby mohl svléknout charakteru svých postav a odhalit je v plné nahotě, volí prostředí rodinného flámu, kdy alkohol zbavuje lidi zábran a umožňuje jim říkat slova, která by střízliví, ukrytí pod maskou konvence nikdy neřekli. Nenávisti by zůstaly skryty, ba i záblesky citu by asi milosrdně halil pláštík konvence.

Pokračování na str. 2.

37. JIRÁSKŮV HRONOV

Jistě lze najít další tóny, které činí z této hry podívanou, při níž mrazí. Jde však o uvedení Albeeho na hronovském jevišti Hálkovým divadlem z Nymburka. Objevil se tu tradiční soubor s netradiční hrou. V diskuzi o možnosti či nemožnosti uvádění takových her souborem, který nechce volit nesnadnou cestu divadelního experimentu a vsází na sílu předlohy, a přece sáhl po tak obtížné hře, bude asi dáno zapravdu těm, kteří hájí vývoj amatérského divadla, ubírajícího se (aspoň ve svých vrcholech) netradičními cestami.

Nebylo jistě v možnostech souboru, aby uhrál Albeeho beze zbytku. Řekli jsme, že se to zcela nepodařilo ani profesionálním hercům. Zůstává však účtyhodná práce, kterou v nesnadných podmínkách existenčních soubor hře věnoval. Nebylo však v silách, zkušenostech hereckých ani lidských, aby se vyrovnal s textem tak, jak byl autorem zamýšlen. Nicméně ve svém výsledném efektu hra nese autorův záměr a byla-li obecněstvem příznivě přijata, znamená to, že divák chápe. Jestliže se ze hry vytratil ne jeden její podstatný rys, tak typický pro americké prostředí, aby byl nahrazen čímsi důvěrně známým z prostředí interpretů, pak to hovoří pro názor, že Albeo rozhodně mnil poslání své hry v širších souvislostech, než jen úzce měšťáckých na půdě amerického maloměsta.

Nejspíše se záměrům autora přiblížil Jiří, kterému se podařilo zachytit mnoho z poloh textu — nenávisť k Martě, pohrdání Drahunkou i snahu po navázání kontaktu, kterou však ihned rozbíjí, protože vidí, že je to nemožné.

Konstatujeme však závěrem, že se soubor se složitým viděním autorova světa vyrovnal se ctí a snahou po přetlumočení Albeeho myšlenek.

(Z diskuse poroty zaznamenal B)

HRONOVSKÝ ZÁPISNÍK

Mnohokrát jsme za týden hronovského festivalu opakovali, že letošní Jiráskův Hronov je už sedmatřicátý. Je to hezká řádka let — vlastně víc než polovina lidského života, málo je tedy ochotníků, kteří se účastnili všech třiceti sedmi. Jednoho jsme však mezi účastníky našli. Je jím Jan Knobloch z Ledče nad Sázavou. Přejeme mu hodně zdraví, aby s námi společně ještě mnoho divadelních festivalů v Hronově prožil.

Včera večer se v parku promítaly cestopisné filmy. Byly to filmy, kterými se jejich tvůrci (P. Adler a M. Rajzik) snažili najít nové pohledy na náhodskou oblast ze země i ptací perspektivy a zajímavě zachycenými přírodními i architektonickými scénérii obohatit naše propagačně zeměpisné filmy.

Již ve včerejším zpravodaji jsme upozornili všechny účastníky 37. JH, že poslední číslo tohoto festivalového deníku vyjde dnes, v sobotu 19. srpna

ve 22 hodin večer. Pokud opustíte Hronov dříve, nezapomeňte si ho objednat v distribuční kanceláři v přízemí odborného učiliště.

Co ztrácíme

V každodenním životě hronovské přehlídky lze ztratit mnohé. Oč víry v neotřesitelnost vybrané inscenace, přes stabilitu při odchodu z divadelního klubu, po srdce v šeru Jiráskových sadů. Včerejšího dne však tyto všechny ztráty a nálezy překonal pánský střevíc, ztracený a nalezený za časného rána v hronovských ulicích. Naskytá se otázka, zda jeho nálezu předcházela koupel, náhlý úprk, nebo hod prostým střevícem. Majitel se dosud nepřihlásil. Ze by stud? Nebo ještě nevykonal předobjednovou inventuru přivezených propriet?

Pořadatelům 37. JH se každým dnem obohacuje mimodivadelní program. Po mimořádném koncertu včera v Husově sboru, byl uspořádán další neoficiální pořad, tentokrát zásluhou účastníků ze Slovenska. Redakce dostala zprávu od Vladislava Brzy tohoto znění:

„Vo štvrtok o polnoci sa v Jiráskovom parku z vlastnej iniciatívy zišla hrstka milovníkov poézie a piesne, tu si navzájom pri svete sviečok prednášali básne Janka Kráľa, Pavla O. Hviezdoslava, Andreja Sládkoviča a Laca Novomeského.“

Tedy slovenský podnět pro další tradici!

Slavnostní zakončení divadelního festivalu — 37. Jiráskova Hronova, ústředního kola STMP, vyhlášení vítězů a rozdělení cen se koná dnes, tj. 19. srpna, bezprostředně po večerním představení, asi ve 22.30 hodin. — Těšíme se se všemi účastníky JH a hronovskými občany na shledanou!

U devíti březek

Po prohlídce letního sídla Mistra Aloise Jiráska v Hronově, v půvabném prostředí u lesa, zvaného „Na drnách“, jež je od roku 1955 součástí jeho hronovského muzea, zajdou si návštěvníci na blízkou louku ke skupince devíti březek.

Břízky tu zasadila Jiráskova chof Marie na památku pro každého člena rodiny, a to: otce, matky, šesti dětí a syna. Z jejich kořenů vzrostly časem pěkné odnože. Břízky, tolik bohaté na životní mizu a v každé době krásné jako bělostné hájové vltý mění se v jeseň do zlatovlášky, byly zřejmě ve velké oblibě Jiráskovy rodiny, jak prove zmíněný počet svědků.

Dne 1. dubna 1957 byla pietně uctěna památka třicátého výročí skonu paní Marie Jiráskové, rozené Podhájské, (viz Jiráskovo dílo „Filosofská historie“), odhalením pamětní desky „U devíti březek“, krásných to symbolů Jiráskovy rodiny.

Josef Škoda, Hronov

Dnes zazní naposledy hronovská znělka před vystoupením posledního souboru letošní přehlídky, který jsme včera uvítali. Souboru Divadélka Za branou, JZK Výškov. Také tento soubor je svým věkovým složením mladý a potvrzuje tedy to, co je letos v Hronově pravidlem, že věkový průměr většiny souborů je mezi 20–30 lety, někdy i méně. To, že soubor přechází touto inscenací z oblasti malých forem k divadelnímu tvaru je rovněž typické, to ho spojuje například s divadélkem Úsměv z Bratislavy a dalšími soubory.

Divadélko Za branou má odpovědný úkol. Jednak zakončuje slavnostně 37. JH, jednak aktovky Hanse Sachse byly v Hronově předloni hrány dobrým bratislavským souborem OB Nivy. Mnoho návštěvníků, kteří tuto inscenaci pamatují, budou jistě srovnávat. Výškovské představení je však dokladem, že je možno k jednomu a témuž textu přistupovat z různých pozic, z různých náhledů. A každý takový přístup, pokud neporušuje zcela hodnoty autorova textu, může být především prohloubením pohledu na autora samotného, může být odhalením dalších hodnot, které naše doba může akceptovat. Z tohoto hlediska je poslední představení velice zajímavé, jednak svým srovnáním s tím, co zde již bylo a také zjištěním, že Hans Sachs trvaleji proniká do ochotnického repertoáru.

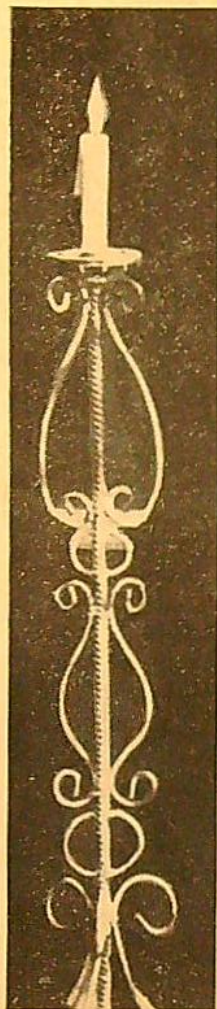
I výškovskému souboru patří přání plného úspěchu, příjemné pohody v hledišti Jiráskova divadla. Přání, aby příští rok se soubor objevil opět v Hronově a aby členům souboru zůstalo amatérské divadlo trvalým životním zájmem.

Nemělo by smysl popisovat celý průběh včerejšího semináře ve Slávii, protože většina účastníků byla jeho svědky. Seminář měl dvě části, ta první, horkokrevnější se zabývala problematikou výběru souborů na 37. JH i problematikou mezikrajových přehlídek, druhá problémy organizace amatérského divadla. Opět a znovu byla nastolena otázka, kdo může za to, že ten či onen soubor postoupil na přehlídku 37. JH a na této přehlídce neuspěl. Tato otázka letos tak přetřásaná na případě Krále Ubu dokazuje jednu věc — diskuse to jasně prokázala — že psychologické soustředění většiny účastníků přehlídky na jeden problém, jeden neúspěch, vytvoří atmosféru, v níž je především poškozen soubor. Nechceme v tomto článku dlat nikomu soudce ani advokáta, ale v případě Krále Ubu byl poškozen soubor sám; mladí lidé, poznali trpkost neúspěchu, který právě prohloubila nevrzavost některých z nás. Měli bychom rozlišovat spor s porotou o to, zda ta či ona inscenace patří na Hronov, či zda nebyla v mezikrajových lepších, od odmítnutí a pohánění těchto souborů, tedy nás samých, ochotníků. Porotě však může dokázat jediné ten, kdo viděl představení mezikrajové přehlídky, že soubor nevybrala správně. Není-li tomu tak, je těžké někoho obviňovat. Mýlit se může ten, kdo spor s porotou vede, mýlit se může i porota. V oblasti estetické tvorby neexistují exaktní definice, logaritmická pravidla a rovnice, kde lze velmi snadno dokázat a najít chybu. V amatérském divadle působí řada činitelů, které se uplatňují v nestejnorodém spojení. Silně ovlivňujícím činitelem je prostředí, divák toho také jednoduše předem odmítá práci druhého a žijí v mylné představě, že jejich soubor doma je tisíckrát lepší. Požadavek ohleduplnosti k hracímu souboru samotnému z hlediska návštěvníků přehlídky by měl platit nekompromisně. Dochází totiž k obrácené situaci. Neuměrně přísný je divák, ačkoli přísná by měla být porota a diváci měli více zastávat soubor.

Dramaturgická skladba přehlídky, jde-li o vrchol celostátní soutěže musí podléhat možnostem výběru, který poskytl mezikrajové přehlídce. Tam se musí vybírat nejlepší z nejlepších, bez ohledu na to, že by se některý titul objevil třeba vícekrát. Jinou možnost mají Jiráskovy Hronovy v letech, kdy soutěž teprve probíhá v okresech a krajích. Nemuselo by jít o snížení hodnot představení, ale je možno uplatnit dramaturgické hledisko či jiné tematické hledisko (např. přehlídek různých typů souborů). V takových případech by však nešlo zachovat soutěžní charakter přehlídky, protože i dnes se velmi těžko poměřují věci nesouměřitelné. Je jistě rozdílné udělat 40 minutovou aktovku a dvouhodinové představení se 40 účinkujícími (konkrétně je těžko odpovědně porovnávat v zebříčku Soud lásky a Trěštění ve dvou, nehledě k zcela rozdílné dramaturgii). Tyto věci jsou asi podstatné pro léta příští, vzhledem ke koncepci budoucích přehlídek. I tak je však možno zachovat serióznost rozboru inscenací. Letos jsou v programu hry divadla absurdity, s kterými je u nás velmi malá zkušenost. Obrácíme se k absurdním hrám prakticky s desetiletým zpožděním, zřejmě hlavně proto, že přináší jinou formu, jiné výrazové prostředky a soubory jako reakci na určitou jednostrannost dramaturgie padesátých let hledají hry tohoto typu (tím nechceme opomíjet myšlenkové a umělecké hodnoty těchto her). Nerovnoměrnost vývoje minulých let v oblasti dramaturgie je asi příčinou proč řada zejména mladších souborů, se obrací k zcela rozdílné oblasti. Dramaturgický profil letošního Hronova je tedy výsledek určitého vývojového stadia, který za rok bude možná zase jiný. Myšlenky po semináři jsou spíše pokusem o klidně obhlédnutí dnešních pozic, na nichž amatérské divadlo stojí. Orientovat se v dnešních pozicích je velmi důležité. Je to předpoklad další tvůrčí práce.

—PP—

MYŠLENKY PO SEMINÁŘI

Diskusní klub Východočeského kraje je klubem výběrovým, jeho účastníci procházejí po celý rok cyklem pravidelných seminářů pro vyspělé amatéry, které pořádá Krajské osvětové středisko v Hradci Králové. Klub má jednu výhodu — je poměrně málo početně obsazen. V tak malém kruhu se lektorovi lépe pracuje, má možnost uplatnit řadu praktických postupů, demonstrací, kterých se mohou návštěvníci aktivně účastnit.

Na rozboru Pútí se ukazuje jeden z možných momentů pracovního přístupu k zhlédnuté inscenaci. Vedoucí klubu ukazuje svým úvodním slovem spíše rozsah problému, než aby přednášel již předem hotové a neměnné závěry. Tím je totiž dán obsah diskusí, která se v rámci uvedení drží věcí podstatných a snaží se je poznat.

Pro každé umění je důležité se umět dívat, umět přečíst text, stejně tak je nutné umět „přečíst“ inscenaci, vidět ji vcelku, ne z hlediska pouhé jednotlivosti. Toto umění dívat se, poznávat problémy, je to nejpotřebnější, co každý režisér nebo porotce nutně potřebuje. Leoš Walletzky se stává v průběhu diskuse sám diskutujícím, jeho diskusní vstupy však problematiku přesně koncentrují. Podle slov mnoha účastníků tohoto klubu je lektorova dlouholetá znalost problematiky práce amatérského souboru a tím i specifických rysů režijní práce v amatérských podmínkách, velkou předností. Proto poučení odborného charakteru, kterého se posluchačům dostává, jsou již spojena s aplikací těchto poznatků na práci v souboru.

Pro budoucnost diskusních klubů bude nutné rozšiřovat zřejmě jejich počet, aby v každé skupině bylo maximálně dvacet posluchačů. Kluby se totiž někdy stanou jakýmsi malým plénem, které ovládnou dva tři hlasy a mnozí pak mlčí. U Walletzkého v klubu vzniká mezi účastníky polemika, věcná polemika; vrátíme-li se k Pútím, tedy např. o míru stylizace hry o Janu Nepomuckém. V řadě názorů přestávají znít jen úzce omezené subjektivní pohledy nerespektující zákonitosti textu i uměleckého tvaru. Prověřování hodnot, vlastních názorů v klubech zůstane natrvalo asi pevnou tradicí i příštích Jiráskových Hronovů.

NÁVŠTĚVA KLUBŮ

aneb Leoš Walletzky tentokrát jako lektor

DNES

13.00 hodin Rozloučení se souborem
z Nymburka - MěstNV.

JIRÁSKOVO DIVADLO

16.00 a 20.00 hodin
Hans Sachs:
MASOPUSTNÍ HRY
Divadélko „Za branou“,
JZK Vyškov.

22.30 hodin SLAVNOSTNÍ
ZAKONČENÍ 37. JH

23.00 hodin Beseda souboru
s patrony.

VELKÉ PÓDIUM

Koncert dechové hudby
ZK Náchod.

ZK MAJ SLÁVIE

Společenský večer.

ZPRAVODAJ 37. JH - Číslo 8. - 19. 8.
Vydává štáb 37. JH - Redakce: Jiří
Bílý, Petr Průša, Alice Židlická -
Fotografie v tomto čísle Karel Minc.
Tiskne MTZ, provoz Hronov.
Cena 50 hal. N-05*71622

